

Ярина Сенчишин

С 31 Упертюх і Дикунка [Текст] : роман / Ярина Сенчишин. — Львів : Видавництво Старого Лева, 2025. — 168 с.

ISBN 978-966-448-480-7

Маленький постмодерний роман Ярини Сенчишин «Упертюх і Дикунка» — це фрагментарна, майже сновидна проза, зосереджена на проблемах становлення й утвердження, крихкості й сили людської особистості та людського співжиття.

У центрі тексту — розмова двох персонажів, Упертюха і Дикунки, жінки, що постає як своєрідна оповідачка-провідниця у світ спогадів, болю і самоусвідомлення. Ділячись з Упертюхом химерними історіями з родинної саги Маґди і Стефана, через тонкі психологічні нюанси, шахові партії, сни і побутові сцени Дикунка поступово розкриває теми тілесного і душевного болю, пережитої хвороби, смерті, самотності й пошуку ідентичності.

Вітальна сила, закладена в цьому творі, може мати несподіваний психотерапевтичний ефект особливого естетичного й енергетичного впливу на читача.

УДК 821.161.2-31

© Ярина Сенчишин, текст, 2025

© Катерина Сад, обкладинка, 2025

© Видавництво Старого Лева, 2025

ISBN 978-966-448-480-7

Усі права застережено

УПЕРТЮХ І ДИКУНКА

Одного ранку Упертюх вийшов на подвір'я своєї пещери і подивився на світ. Його світ був дуже великий, але Упертюх умів дивитися так, що бачив одразу геть усе: криницю під чорною гонтою, стовбур старого горіха, зваленого бурєю минулої осені, сад, в якому росли кущі смородини і малини, а ще яблуні, вишні, груші, сливи, черешні. З трьох боків печера, сад і подвір'я були загороджені, а четвертим боком Упертюхів світ виходив у ліс.

Багато років тому, коли над лісом пролетіла буря і наламала з дерев купу гілляк, Упертюх сам зробив загорожу. Він притягнув на подвір'я найдовші, найтовстіші й найрівніші гілки і, позрізавши з них тоненькі галузки, вирішив відгородитися від того іншого світу, який йому не дуже подобався. З товстих гілок Упертюх поробив стовпчики, з трьох боків

свого світу на однаковій відстані одна від одної викопав ямки і надійно забив у них ті кілочки. З трохи тонших гілок злагодив поперечини, вирізав на стовпцях заглибини, вклав у них кінці поперечин і міцно поприв'язував сплетеними косичкою вербовими галузками. Поперечні гілки укладав щільно, щоби той незрозумілий світ за ним не підглядав! Але того всього йому видалося замало, й Упертюх висадив під загорожею смородинові та малинові кущі, які пізніше розрослися так буйно, що в деяких місцях вигналися понад паркан.

Неподалік від кущів, трохи ближче до подвір'я, Упертюх посадив рівненькими рядочками півонії. Вони щовесни переповнювали печеру шаленими пахощами. Півонії росли собі самі, їх не треба було доглядати. Коли сходив сніг, із-під землі вистрілювали червоні стебельця і чекали, коли сонце по-справжньому потепліє.

А майже на самому подвір'ї Упертюх висадив кольорові жоржини — довгоногі квіти з пухнастими голівками. Колись давно жоржини садила його бабця. Від неї він і отримав кошик сухих цибулинок, які навесні закопував у землю, а пізньої осені, коли від жоржин залишалися тільки поламані вітром стебла, обережно викопував і, висушивши цибулинки на стриху, знову складав їх до бабусиноного кошика: щоби чекали до наступної весни.

Упертюх жив сам, але майже ніколи не нудьгував. Завжди мав щось до роботи. У його світі було багато справ. Наприклад, узимку треба було відкидати сніг із подвір'я і з даху печери. Упертюх не лінувався: спочатку накладав сніг у зручний візок, який змайстрував ще його тато, відтак штовхав візок до загорожі, а потому, лопата за лопатою, перекидав утрамбовані купи сніжинок за межі подвір'я. За декілька тижнів під Упертюховим парканом виростали оборонні вали, і печера перетворювалася на неприступну фортецю, роблячи його світ особливо затишним і безпечним.

Узимку Упертюх щодня заносив до печери кошик дров і розпалював у ватрані. Міг годинами сидіти і дивитися, як сухі гілки перетворюються на червоні жаринки, а потому на попіл. На жаринках він готував собі каву, запарював чай із ожинкових галузок і з листочків смородини, пік картоплю і навіть варив кашу в невеличкому чавунному казанку. У печері була велика піч, але її Упертюх розпалював щойно за два дні до Різдва, коли виймав із верхньої шухляди кременса зошит із бабусиними переписами. Щороку на Святвечір він готував дванадцять страв, — так робили його бабця і мама. Накривав стіл на дві особи, розставляв у глиняних розмальованих полумисках борщ із вушками, вареники, рибу, запашні пампушки з рожею (з усього приготованого вони

смакували йому найбільше), калач, спечений за прапрабабциним переписом, інші страви й сідав у своє крісло з м'якенькою подушечкою: мама пошила її, коли Упертюх був ще маленьким Упертюшком.

Після вечері він колядував, а тоді розгортав свою улюблену книжку про Вінні Пуха, яку знав уже напам'ять, і все одно уважно читав. У печері було багато книжок, але Упертюх уважав, що на Святвечір варто читати лишень улюблену.

В інші дні він брався до інших книжок, зручно вмостившись на теплому килимку біля ватрана. Узимку Упертюх завжди багато читав і наступної зими збирався вже всьоме почати перечитувати шістсот двадцять п'ять книг своєї бібліотеки, які рівненькими рядами, по двадцять п'ять у кожному, стояли на двадцяти п'яти дубових полицях, а ті полиці змайстрував іще Упертюхів дід.

Так минала зима. Навесні Упертюх теж мав чимало роботи. Відкидав сніг, який ще не розтанув, скопував свій невеличкий город, обрізав сухі гілки на деревах, знімав зі стриху кошик із цибулинами жоржин, уважно їх обдивлявся, а коли теплішало, висаджував у дбайливо розпушену землю.

Навесні, коли дерева ще не встигали вбратись у листя, а жоржини тільки починали проростати, Упертюх почувався трохи незатишно. Після життя у сніговому замку весняний світ спершу завжди

здавався йому занадто відкритим. Але невдовзі Упертюх зникав.

Поки він потроху прибирав у печері, дерева й кущі вкривалися листочками, а півонії встигали випускати крихітні пуп'янки. Упертюх дедалі частіше вмощувався з книжкою на стовбурі поваленого бурєю горіха, вдихав аромат півоній і випускав їхні чудові пахощі до печери, повідчинявши навстіж усі двері та вікна.

Часом Упертюх вибирався до лісу. Дивився, чи підросли молоденькі сосни, чи з'явилися білченята у старому дуплі, де мешкала його знайома білчача родина, чи вже розквітли чорні черешні на Черешневій Галявині. Коли птахи бували не надто ретельні, черешні, які росли і в його саду, рясніли соковитими ягодами. Втім, Упертюхові особливо смакували дрібненькі гіркувато-терпкі ягідки з молодих дерев – отих, що були зі західного боку Черешневої Галявини.

І влітку, і восени Упертюх мав дуже багато роботи, так що навіть часу для читання залишалось обмаль. Він вирощував і збирав урожай. Упертюхові не подобалося виходити до міста, яке стовбурчилося своїми хмародерами – або, як він любив казати, небошкрябами – вже зовсім недалеко від його печери, тому він намагався забезпечити себе їжею самотужки. На городі вирощував моркву, картоплю, капусту, огірки,

іншу городину і багато пахучої зелені. Яблуні щороку обдаровували його яблуками, а ще були груші, сливи, вишні, черешні, малина, смородина, червоно-зелені їжачки агрусу... Яблука та груші він дбайливо викладав на дерев'яні полиці в коморі, наповнюючи її солодким ароматом стиглих плодів. Сливи, повиймавши з них кісточки, сушив на стриху. Смородину і малину складав у слоїки й заливав медом. Колись Упертюх мав пасіку, та, коли місто почало стрімко підсуватися чимраз ближче до печери, подарував вулики знайомому чоловікові, котрий жив далеко за небошкрябами, в гарному селі на пагорбах...

Щотижня Упертюх телефонував по мобільному знайомій бабусі, котра мешкала в тому селі, де тепер оселилися його бджілки, і робив замовлення. Бабуся привозила йому молоко, домашній хліб, борошно й усе, що було Упертюхові потрібно. З молока він робив сир. Відігрівав молоко у глиняному глечуку на маленькому вогні, а коли сир «народжувався», ховав його в чистий полотняний мішечок і підвішував над біленькою мискою, щоби стік. На сироватці Упертюх розчиняв тісто для оладок і смакував ними, поливши своїми медовими конфітурами...

Дикунка жила на шістдесят четвертому поверсі хмародера на околиці Міста. Попереднім її домом був

затишний будиночок на одній із прилеглих до центру вуличок. Але там Дикунці не подобалося, що її знали всі мешканці не тільки її будиночка, а й сусідніх, а навіть і дехто з прилеглих вулиць, побачивши її, махав рукою і кричав:

— Привіт! Як ся маєш?

Вона ніяк не хотіла матися для чужих людей, не хотіла пояснювати ближчим людям, чого не може пити молока, а від запаху цибулі перестає дихати. Чого снідає крихітними скибочками темного хліба, намащеними сиром і медом, запиваючи їх кавою. Чого зашморгує до дірок джинси і так рідко вдягає сукні, які, на думку і ближчих, і дальших, дуже Дикунці личили.

А ще їх цікавило, чого вона не ходить на вечірки, читає грубі нудні книжки, переставляє дерев'яні фігурки і ховається від людей. З тих «чого» можна було би написати казку про те, як людям складно зрозуміти когось, хто не їсть телячої печінки і не п'є бананових коктейлів. Дикунка трохи втомилася від усього того і вирішила пошукати собі сховок. Вона обмірковувала різні варіанти, серед яких була стара хата на горі в дивній місцевості, де час зупиняється, і тому годинники не потрібні. Люди там укладають своє життя за Сонцем і за Рікою...

Ще вона думала про маленьку віллу в передгірському містечку. Біля Ринку, зі затишним садочком